

סדר נזיקין | מסכת סנהדרין ע"ו
יום כיפור | ד' י' בתשרי (24-30 לספטמבר)

דף ע"ו: הלכות יין

בדף זה לומדים הלכות אחדות הקשורות ליין.

ההלכה הראשונה עוסקת בבן סורר ומורה, שאחד ממנהגיו הוא נשתיית יין. הלכה נוספת מתייחסת לאחד מדיני תשעה באב: בערב תשעה באב אחר הצהריים אוכלים סעודה אחרונה לפני הצום. סעודה זו מכונה "סעודה מפסקת", מפני שהיא הסעודה שאחריה מפסיקים לאכול. בסעודה המפסקת אין שותים יין, אין אוכלים בשר, ואפילו אין אוכלים שני תבשילים בסעודה זו. אין אוכלים גם דגים מבושלים וגם תפוחי אדמה מבושלים, למשל. נוהג זה הינו חלק מן האבלות על חורבן בית המקדש.

בימינו נוהגים שכתב בימים שלפני תשעה באב אין שותים יין ואין אוכלים בשר, כל אחד לפי מנהג מקומו.

אמרו חכמים: כל המתאבל על ירושלים, מובטח לו שעתיד הוא לראות בשמחתה בעת בנין ירושלים לעתיד לבוא.

דף ע"א: עיר הנידחת

עיר הנידחת היא עיר של יהודים, שתושביה החלו לעבוד עבודה זרה.

במהלך המסכת יש סוגיות אחדות העוסקות בעיר הנידחת, והסוגיה בדף זה מתייחסת לפרט מסוים: את כל השלל - הרכוש של עיר הנידחת - אוספים לרחבת העיר ושוברים באש, כמאמר התורה: "ואת כל שללה תקבץ אל תוף רחבה ושרפת באש". אבל ישנה בעיה: מה יעשו במקומות שבפתחי הכתים? הרי אסור לשרוף מזוזה.

בתלמוד לומדים חידוש גדול: רבי אליעזר אומר שאם כל עיר שיש בה מזוזה אין נוהגים בה דיני עיר הנידחת, מאחר שאי אפשר לשרוף את כתבי הקודש שבה - אם כן, מדוע התורה צוה לשרוף את עיר הנידחת, אם לעולם אי אפשר יהיה לקיים את הדברים? ענה על כך ואמר רבי אליעזר: דברים הללו נכתבו בתורה כדי שיקבלו שחר על לימוד התורה.

יש תנאים שחולקים ואומרים: אכן אין שורפים את המזוזות אבל את יתר הרכוש שורפים, ואין מניעה לנהוג בעיר כעיר הנידחת.

מן התלמוד

סדר נזיקין,
מסכת סנהדרין, דף ס"ג

"ויחל נח איש האדמה ויטע כרם - אמר רב חסדא
אמר רב עוקבא, ואמרי לה מר עוקבא אמר רבי זכאי:
אמר לו הקב"ה לנח, לא היה לך ללמוד מאדם
הראשון, שלא גרם לו אלא יין?"

חמרא - יין
עסיק - עוסק

הסבר: הדבר הראשון שעשה נח אחרי המבול
הוא לעבוד את האדמה ולנטוע כרם. אמרו חכמים
שעל כך הוכיח אותו הקב"ה, ואמר לו שהיה עליו
ללמוד מאדם הראשון שהיה הוא מסוכן ועלול
להחטיא את האדם. זאת משום שלדעת אותם
חכמים העץ שאכל ממנו אדם הראשון היה גפן.

מתולדותיו

נח וולפובסקי

(תרנ"ח-תשמ"ז, 1895-1987)

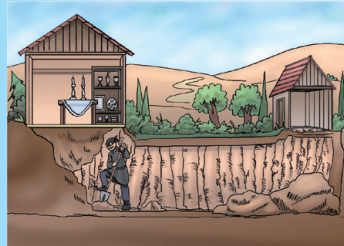
נח וולפובסקי ז"ל נולד ברוסיה ושירת
בצבא הרוסי. הוא היה הקצין הזקן ביותר
בצה"ל כאשר כיהן כקצין גינון ראשי,
ובמסגרת תפקידו נטע יותר ממיליון
עצים בישראל. בשנת תרפ"ב (1922)
הצליח לברוח מרוסיה ועלה לארץ יחד עם
קבוצת חיילים יהודים. נח התיישב בחדרה
ועבד בפרדסים. במלחמת העולם השנייה
שירת בצבא הבריטי, ולאחר מכן עזר
לפליטות יהודיות להגיע לארץ. במלחמת
העצמאות הוא פיקד על סוללת מרגמות
בבאר שבע. בגיל 55 הוא התגייס שוב
לצה"ל, וכיהן בתפקיד שהומצא עבורו
- "קצין גינון ראשי", רכש אלפי שתילים
ונטע אותם בבסיסים ברחבי הארץ.
בעיקר השקיע בטיפוח חוות הגדנ"ע

באר אורה, שם
היה ידוע בכינוי
"סבא נח". בשנת
תשמ"ד (1984)
הוענק לו אות
הנשיא למתנדב.
נח וולפובסקי ז"ל
נפטר בגיל 92.

נח וולפובסקי
<https://he.wikipedia.org/w/index.php?curid=1192207>

דף ע"ב: "בא במחתרת"

כָּכָר עֲסֻקָנוּ בְּכָלֵל הַקּוֹבֵעַ: **"הַבָּא לְהַרְגֵּי הַשָּׂמִים לְהַרְגוֹ"**. בְּדִף זֶה לּוֹמְדִים הֵיכָן לְמִדִּים כָּלֵל זֶה מִן הַתּוֹרָה. וְכֵן כִּי נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה בְּדִינוֹ שֶׁל **"בָּא בַּמַּחְתָּר"**. כָּא בַּמַּחְתָּר הוּא גִנֵּב שְׁחוֹתֵר - חוֹפֵר, מְנַהֵר כִּדִּי לְהִיכָנֵס לְבֵית וְלִגְנוֹב, וְהַתּוֹרָה מְתִירָה

לְכַעַל הַבֵּית לְהַרְגוֹ אוֹתוֹ. הַסִּיכָה לְכָף הִיא נִשְׁעָל פִּי הַתּוֹרָה בְּדִרְךָ כָּלֵל הַגִּנֵּב מִתְכַּנֵּן שֶׁאֵם בַּעַל הַבֵּית יִרְגֵּשׁ בּוֹ וַיִּנָּסֶה לְעִכֵּב בְּעֵדוֹ, הוּא יִהְיֶה אֶת בַּעַל הַבֵּית. מִפְּנֵי אֶפְשָׁרוּת זֶה, דִּי לְקַבֹּעַ שֶׁהַגִּנֵּב בָּא לְהַרְגוֹ אֶת בַּעַל הַבֵּית, אוֹמֶרֶת אִפּוֹא הַתּוֹרָה לְכַעַל הַבֵּית: **"הַבָּא לְהַרְגֵּי הַשָּׂמִים לְהַרְגוֹ"** - **מוֹתֵר לָךְ לְהַקְדִּים וְלְהַרְגוֹ אֶת הַגִּנֵּב**. אוֹלָם אִם כְּרוֹר לְכַעַל הַבֵּית שֶׁהַגִּנֵּב לְעוֹלָם לֹא יִהְיֶה אוֹתוֹ, אֲסוּר לוֹ לְהַרְגוֹ אֶת הַגִּנֵּב. כְּגוֹן כֵּן נִשְׁרָאֵה נִשְׁאָבִיו חוֹתֵר לְבֵיתוֹ לְגִנּוֹב, לֹא יִהְיֶה אֶת אֲבִיו, כִּי אֵין כָּל סִפֵּק שֶׁאֵין לָאֵב כְּנִיָּה לְהַרְגוֹ אֶת בְּנוֹ, כִּי אֶהְבֵּת אֵב לְכֵן חֲזָקָה יוֹתֵר מִכָּל דְּבָר אֲחֵר.

דף ע"ג: "לא תעמוד על דם רעך"

סרקו ברקוד זה לצפייה בסרטון על סוגיה זו

הַתּוֹרָה מְזַהֵרָה כָּל יְהוּדִי: **"לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעֲךָ"**. מָה הַכְּנִיָּה? לְמַשָּׁל אָדָם רוֹאֵה לְפָתַח קְבוּצַת שׁוֹדָדִים מִתְנַפֶּלֶת עַל חֲבֵרוֹ וְהוּא בְּסִכְנָה, אוֹ שְׁחִיָּה רָעָה תּוֹקֶפֶת אוֹתוֹ, אוֹ שְׁהוּא רוֹאֵה אָדָם בְּסִכְנָת טְבִיָּעָה - **אֲסוּר לְעֹמֵד עַל מְקוֹמוֹ סִתָּם, נִשְׁהִי חֲלִילָה דָם רַעֲךָ עָלּוּ לְהִשְׁפֹּךְ, וְלֹכֵן עָלֵינוּ לְמַהֵר לְהַחֲשִׁי לּוֹ עֲזָרָה**. הַרְמַכֵּ"ם אוֹמֵר שְׁחִיב זֶה כּוֹלֵל דְּבָרִים נוֹסְפִים. לֹא רַק כַּעַת סִכְנָת נִפְשׁוֹת אֲסוּר לְעֹמֵד מִן הַצֵּד, אֲלֵא אֲפִילוֹ אִם קִיַּמַּת סִכְנָה שִׁיְהוּדִי יֹאבֵד אֶת מְמוֹנוֹ, חִיבִים לְהַשְׁתַּדֵּל לְהַצִּילוֹ. לְמַשָּׁל, אִם רוֹאִים שְׂרָפָה בְּבֵית שֶׁל יְהוּדִי, חִיבִים לְנַסּוֹת לְכַבּוֹתָהּ, אוֹ לְהַתְקַשֵּׁר לְמַכְבֵּי הָאֵשׁ. אִם רוֹאִים סִפֵּר שֶׁל חֲבֵר מוֹנֵחַ לִיד חֲלוֹן פֶּתוּחַ כַּעַת שְׁעוֹמֵד לְרֹדֶת גֶּשֶׁם, יֵשׁ לְסַגּוֹר אֶת הַחֲלוֹן כִּדִּי שֶׁהַסִּפֵּר לֹא יִתְקַלֵּק, וְכִזְזָא בְּדִבְרֵי. הוֹסִיפָה הַתּוֹרָה

בְּסוֹף הַמִּצְוָה וְאָמְרָה: **"לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעֲךָ אֲנִי ה' "** - ה' מְבַטֵּיחַ שְׁכָר טוֹב לְמִי שֶׁמִּצִּיל אֶת חֲבֵרוֹ, וְהוּא יִתֵּן עֹנֶשׁ לְמִי שֶׁעוֹמֵד מִן הַצֵּד וְאֵינוֹ מִצִּיל.

דף ע"ד: יִהְיֶה וְאֵל יַעֲבוֹר

לְמִירוֹת שְׁפִיקוּחַ נִפְשׁ דּוֹחָה אֶת כָּל הַתּוֹרָה, וּלְצוּרָה הַצֵּלָה נִפְשׁוֹת מוֹתֵר וְצָרִיךְ לְמַשָּׁל לְהַזְמִין אֲמִפּוֹלָנֵס בְּשִׁכְתָּהּ, אוֹ מְתִירִים לְחוֹלָה מְסוּכָן לְאָכּוֹל גַּם בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, וְכִדּוּמָהּ, בְּכָל זֹאת יִשְׁנֵן שְׁלוֹשׁ עֲבֵרוֹת חֲמוּרוֹת

★ | מן ההיסטוריה

ייסוד חוות הגדנ"ע באר אורה

מפקד הגדנ"ע עקיבא עצמון תכנן להקים "מדינת נוער" בנגב, ורצה לעשות זאת סביב הבאר שקדחו חיל ההנדסה כדי לספק מים לאילת. הוא שיתף בתוכניתו את דוד בן גוריון ויגאל ידין, אך היא לא יצאה אל הפועל. בסופו של דבר, **בשנת תש"י (1950) הגיעו אל "באר הנדסה" אנשי הסגל הראשונים של החווה לעתיד, שהייתה בשלבים מתקדמים של הקמה, והשלימו את הקמתה בסיוע חיל ההנדסה**. כשבוע לאחר מכן הוטס לחווה מחזור ראשון של גדנ"עים. **במסדר הפתיחה של המחזור הראשון, הוחלף שמה של החווה באופן רשמי לשם שהוצע על ידי ועדת השמות הממשלתית - באר אורה**. על הנטיעות והנוי בחווה היה ממונה רב סרן נח וולפובסקי, "סבא נח", שהתגורר שם שנים רבות.

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

על המפה

באר אורה

באר אורה הוא יישוב קהילתי באזור הערבה, כ-20 ק"מ צפונית לאילת. ההתיישבות הראשונית במקום היתה של בסיס הגדנ"ע שנקרא **באר אורה**, בניגוד לשם הערבי של המקום, שפירושו "באר חושך". הבסיס פעל עד ראשית שנות ה-90, ולאחר מכן ננטש ונהרס. בשנת תשמ"ט (1989) החליטה הממשלה להקים יישוב במקום הבסיס, כדי לאכלס את הערבה ולקרב תושבים מהמרכז לנגב. אכן הפינה ליישוב הונחה בשנת תשס"א (2001), ובשלב הראשון נבנו בו 24 בתים ומבני ציבור. כיום גרות ביישוב כ-90 משפחות.

היישוב באר אורה- כיום (יעקב Wikipedi)

שעליהן נאמר "יהרג ואל יעבור": עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. למשל, אם אומרים ליהודי "עשה אחת מן העבירות הללו, ולא נהרג אותך" - אסור להסכים. כך הדין בדרך כלל, **אבל בשעת השמד הדין שונה. מהי "שעת השמד"? כשיש תקופה שנוכרים אומרים ליהודים לעשות עברה, כי הם מתכננים לעקור מהם את התורה.** במקרה כזה אם הם מורים ליהודי לעבור עברה עליו לסרב ואפילו ינהגו אותו. יהודי שקים הלכה זו ומסר את נפשו, מקים מצוה גדולה ביותר של **"קידוש השם"** ושכרו גדול. במשך הדורות, רבים מאבותינו קימו מצוה זו ולא נרתעו למות על קידוש השם, הם וגני ביתם, וכלכד שלא לעבוד עבודה זרה או להמיר את דתם. אנשים אלה מכונים "קדושים".

דף ע"ה: צרעת נעמן שר הצבא

בתקופת הנביא אלישע, ארע שנעמן שר צבא ארם לקה בצרעת. לאשת נעמן היתה משרתת, ילדה קטנה מארץ ישראל, והיא אמרה לה: "ידוע לי כי יש מזור לצרעת. אמרי לבעלך שישלח בקשה לנביא אלישע והוא ירפא אותו מצרעתו. אשת נעמן אמרה את הדברים לבעלה, והוא העביר את הדברים למלך ארם. מלך ארם שלח את נעמן למלך ישראל עם מכתב בקשה, שיצאה על הנביא לרפאו. אלישע הורה לנעמן שיתבול שבע פעמים בירדן, ומשעשה כך נתרפא מצרעתו. מאז קיבל על עצמו נעמן שלא לעבוד עבודה זרה, אבל הוא אמר לאלישע: שפאשר הוא מלכה את אדונו לבית האליל שלו, אין לו בררה וגם הוא יצטרך להשתחוות לעבודה זרה, אחרת יבולע לו, ואלישע נפרד ממנו בכרפת שלום. התלמוד מביא מעשה זה, כדי ללמוד ממנו שנוכרי אינו מצוה למסור את נפשו על קידוש ה', שהרי אלישע לא אמר לו שבעל זאת ימנע מלהשתחוות.

דף ע"ו: דינו של רוצח

רוצח חיב במיתת בית דין, ולא רק רוצח שפכו ידיו הרג את חברו מתחיב מיתה - אלא אפילו במקרה שאדם טבע במים ויכול לצאת החוצה, אך בא איש אכזר ומנע מהטובע להוציא את הראש מהמים, עד שהוא טבע - גם הוא חיב מיתה.

למרות שהאיש האכזר לא הכניס את הטובע למים, אלא רק לא נתן לו לצאת מהם, ואף על פי כן הוא חיב מיתה.

אם משהו היכה את חברו ונהרגו, **בית דין צריך לבדוק את כלי הרצח**, שאם בדרך כלל אין הוא עלול להמית אפשר להניח שהמיתה היתה קשורה בדרך אחר חוץ מהמכה. לכן, אם למשל הוא היכה אותו באבן והיא היתה קטנטנה - פוטרים את הרוצח ממיתה.

שאלת השבוע

התשובות לשאלות נמצאות בעלון זה

1. מי זה "בא במחֶתֶרֶת" ומה דינו?
2. מה צריך לעשות כדי לקיים את מצוות "לא תעמוד על דם רֵעֶךָ"?
3. מהי ההגדרה של "שַׁעַת הַשְּׁמֶד"?

את התשובה יש לשלוח במייל לכתובת:
talmudisraeli@medison.co.il

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית*
והזוכה בה יזכה בטאבלט איכותי או בסט ספרים
של התלמוד הישראלי (לפי בחירתכם).
הודעות ישלחו לזוכים במייל ושמותיהם יפורסמו
בדף הפייסבוק של התלמוד הישראלי.

*בפיקוח רואה חשבון

70 שנה למדינת ישראל

1952 / תשי"ב
דוד בן גוריון

דוד בן גוריון (1886-1973, תרמ"ז-תשל"ד). ראש הממשלה ושר הביטחון הראשון של מדינת ישראל. נולד בפולין ועלה לארץ בגיל 20 במסגרת העליה השנייה. היה פעיל במפלגת פועלי ציון, שמאוחר יותר התאחדה עם מפלגות אחרות והפכה למפא"י, שכן גוריון עמד

דוד בן-גוריון (הנכס חיים פיין, Wikipedia)

בראשה. בשנות ה-20 הפך לאחד המנהיגים הבולטים של היישוב היהודי בארץ. בשנת 1935 (תרצ"ה) נבחר ליו"ר הסוכנות היהודית. פעל רבות להשגת הכרה בינלאומית בעצמאות ישראל ולהקמתו של צה"ל. ב-ה' באייר תש"ח קרא בן גוריון את מגילת העצמאות בטקס ההכרזה על הקמת מדינת ישראל. לאחר הקמת המדינה כיהן כראש הממשלה ושר הביטחון במשך מספר קדנציות, ולאחר מכן פרש ועבר לגור בקיבוץ שדה בוקר.

השלם את החסר

השלימו את החלקים החסרים בסיפור בהתאם למה שלמדנו בעלון!

נח וולפובסקי, הידוע בכינויו _____
הסתובב יום אחד בחוות הגדנ"ע
"באר _____",

כשלפתע הבחין בגנב הפורץ לאחד הבתים.
הוא הבין שבעל הבית נמצא בסכנה,
ולכן עליו לעזור לו, כפי שנאמר בתורה:
"_____".

הוא מיהר אל הבית, וכשהגיע לשם שמע קול
ירייה וראה את הגנב נופל מת. בעל הבית
אמר: "אמנם רצח הוא אחת משלוש העבירות
החמורות, יחד עם _____ ו _____,
שעליהן נאמר "_____".

אבל במקרה זה הגנב התכוון לפגוע בי וסיכן
את חיי, לכן היה לי מותר לירות בו, שנאמר:
הבא להרגך - _____".

איש צדיק היה

בזמן השואה היה האדמו"ר מצאנז-קלויזענבורג, רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל, אסיר במחנה עבודה יחד עם יהודים רבים.
ביום כיפור רצו הנאצים הרשעים להתעלל ביהודים, העמידו אותם ברחבה והציבו מולם סירים עם תבשילים חמים, שריחם נעים ומגרה.
היו יהודים שלא עמדו בפיתוי ורצו לאכול, אולם האדמו"ר חיזק את כולם והורה להם לא להישבר, ולשמור על קדושת היום. ואכן יהודים רבים הצליחו להתאפק למרות הרעב החזק, ולא נתנו לשונאיהם את הסיפוק שבהעברתם על דתם.

